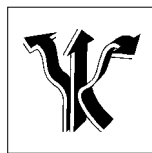

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Засновано у 2001 р.

Випуск 3(19)

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2008

УДК 330-339; 321.7; 159.9
ББК 65.9(4УКР)я43
М43

Редакційна колегія

Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф. — головний редактор
Саєвич І. Г., канд. філол. наук — відповідальний редактор
Чирков В. М. — відповідальний редактор за випуск

Економічні науки

Баєва О. В., д-р біол. наук, проф., Дахно І. І., д-р екон. наук, проф., Дмитренко Г. А., д-р екон. наук, проф., Захожай В. Б., д-р екон. наук, проф., Кривобороденко Г. П., д-р екон. наук, проф., Куроченко О. В., д-р екон. наук, проф., Поляков О. М., д-р екон. наук, проф., Радзівський О. І., д-р екон. наук, Федоренко В. Г., д-р екон. наук, проф., Швець В. Я., д-р екон. наук, проф., Шостак Л. Б., д-р екон. наук, проф.

Політичні науки

Антонюк О. В., д-р політ. наук, проф., Бабкіна О. В., д-р політ. наук, проф., Бідзюра І. П., д-р політ. наук, проф., Варзар І. М., д-р політ. наук, проф., Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф., Джинчарадзе Н. Г., д-р філос. наук, проф., Хижняк І. А., д-р іст. наук, проф., Храмов В. О., д-р політ. наук, проф., Шуба О. В., д-р політ. наук, проф.

Психологічні науки

Балл Г. А., д-р психол. наук, проф., Лігоцький А. О., д-р пед. наук, проф., Ложкін Г. В., д-р психол. наук, проф., Охременко О. Р., д-р психол. наук, проф., Приходько Ю. О., д-р психол. наук, проф., Синьов В. М., д-р пед. наук, проф., Чуприков А. П., д-р мед. наук, проф.

Юридичні науки

Александров Ю. В., канд. юрид. наук, проф., Ануфрієв М. І., канд. юрид. наук, проф., Бородин І. Л., д-р юрид. наук, проф., Бандурка О. О., д-р юрид. наук, проф., Корнієнко М. І., канд. юрид. наук, проф., Марчук В. М., д-р юрид. наук, проф., Подоляка А. М., канд. юрид. наук

М43 Міжрегіональна Академія управління персоналом.

Наукові праці МАУП / Редкол.: М. Ф. Головатий (голов. ред.) та ін. — К. : МАУП, 2001. — Вип. 1. — ISBN 966-608-120-2

К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2008. — Вип. 3(19). — 244 с.: іл. — Бібліогр. в кінці ст. — ISBN 978-966-608-923-9

У збірнику наукових праць публікуються статті науковців, які займаються проблемами розвитку економіки, політології, психології і права.

Для науковців, викладачів, студентів, а також усіх, кого цікавить розвиток науки в Україні.

Збірник "Наукові праці МАУП" зареєстровано Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України (свідоцтво від 11.04.02 за № 6048, серія КВ) як наукове видання, в якому висвітлюються результати наукових досліджень в галузях економіки, політології, соціології, психології, права, матеріалів наукових конференцій.

Вищою атестаційною комісією України "Наукові праці МАУП" визнано як фахове видання з економічних і психологічних наук (за постановою Президії ВАК України № 1-05/6 від 14 червня 2007 р.).

ББК 65.9(4УКР)я43+88я43

ISBN 966-608-120-2
ISBN 978-966-608-981-9

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2008
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2008

ЗМІСТ

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ	5	Ус М. И. Современные подходы к процессам управления	70
Дікарев О. І. Інвестування паливно-енергетичного комплексу: світовий досвід для України	5	Булавін П. Г. Загальна характеристика формування цілей державного управління у зовнішньоекономічних відносинах	76
Мойсеєнко І. П. Індикативний метод оцінювання інтелектуального потенціалу	11	Колосінський Є. Ю., Масалжовська Л. Вплив економічної глобалізації на діяльність суб'єктів господарювання	80
Чернуха Н. М., Чернуха Г. О. Інтеграція у сучасному освітньому просторі	15	Аль-Тмейзі А. Ю. Авіаційний комплекс України та його вплив на якість транспортних послуг	88
Рибак О. М., Білоус А. О. Досвід реформування вищої освіти у країнах Центральної та Східної Європи і його значення для України	19	Лугова Г. В. Санітарно-епідеміологічний моніторинг як інструмент управління профілактикою кишкових інфекцій серед військовослужбовців військових частин, що розташовані в басейні Дніпра	92
Мушкин И. М. Развитие дистанционного образования в высшей школе	26	Сафонова А. С. Генезис розвитку процесів фінансової глобалізації світової економіки в контексті інтеграційної взаємодії країн	96
Мироненко В. В., Саєвич І. Г. Інтернет як сучасна технологія навчання	30	Арбузов А. Б. Ризики кредитного портфеля в системі банківських ризиків	102
Мельник П. П. Економіко-екологічна збалансованість у системі захисту рослин	34	Чабаненко В. В. Формування загальноєвропейського ринку праці у процесі європейської економічної інтеграції	111
Топчий С. П. Інтеграційні об'єднання на ринку зерна України: переваги і недоліки	38	Шарапов С. В. Адміністративне управління в системі загального управління підприємством	118
Кулик Р. О. Методологія створення регіональних кластерів та оцінювання їх ефективності	43	Янгалічев Р. Н. Теоретичні основи розподілу і перекладання податків	124
Кузнецов М. С. Сущность коллективного трудового конфликта как объекта государственного управления	50	Мамедов А. Проект трубопровода “Баку–Одесса–Броды”: реалии и перспективы реализации	132
Халамендик В. Д. Професійна підготовка випускників вищих навчальних закладів: проблема управління	57		
Давиденко А. П. Роль держави в підтримці розвитку ринку послуг в Україні	63		

ІНДИКАТИВНИЙ МЕТОД ОЦІНЮВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Наукові праці МАУП, 2008, вип. 3(19), с. 11–14

Описується методика оцінювання інтелектуального потенціалу підприємства на основі комплексного використання фінансових показників експертних і графічних методів аналізу. Подана модель формування системи оцінювання інтелектуального потенціалу підприємства та етапи виконання методики оцінювання.

Зростання частки інтелектуального капіталу в структурі капіталу підприємства за останні роки зумовлює необхідність його оцінювання як у поточній діяльності підприємства, так і при розробці стратегій розвитку.

Актуальність розробки прикладних методик оцінювання інтелектуального капіталу та визначення його потенціалу зумовлюється зростанням конкуренції, з одного боку, та необхідністю оптимального використання інтелектуальних ресурсів для забезпечення ефективності діяльності — з іншого.

Методи оцінювання інтелектуальних активів розглянуто у працях А. В. Кендюхова, А. Н. Козирева, Н. С. Краснокутської, В. П. Іноземцева та ін. [1–3].

Розрізняють такі групи методів вимірювання інтелектуального капіталу (ІК):

- методи прямого вимірювання;
- методи підрахунку балів;
- методи ринкової капіталізації;
- методи відображення активів основних фондів.

Перші два методи оцінюють поелементний склад інтелектуального капіталу (у загальному випадку це оцінка персоналу, структурних (управлінських) і ринкових активів). Два інших належать до інтегральних оцінок і вимірюються у грошовому еквіваленті.

Ефективність управління, як свідчать результати аналізів багатьох досліджень [6], залежить від інтелектуального капіталу та ступеня використання елементної бази інтелектуального капіталу.

Аналіз методик оцінювання інтелектуальних активів дає змогу визначити певні критерії оптимального вибору і практичного використання методів оцінювання для визначення їх потенціалу. Методика повинна відображати минулий (фінансові показники стану діяльності підприємства), теперішній (стан ринкових активів, персоналу і бізнес-процесів) та майбутній (можливості розвитку елементів ІК) стан, тобто часові та просторові характеристики діяльності підприємства. Іншим важливим моментом у практичному використанні методів оцінювання інтелектуального потенціалу є вибір показників або характеристик оцінки елементів ІК.

Дослідження зарубіжного досвіду використання різних систем оцінювання досягнень доводять еволюційність розвитку показників управління діяльністю підприємства та необхідність поєднання для конкретного підприємства власної стратегії розвитку та систем його оцінювання з методами та інструментами BSC — це найпопулярніша методика.

Сформулюємо у нашому дослідженні методику оцінювання інтелектуального потенціалу підприємства на основі комплексного використання фінансових показників експертних і графічних методів аналізу.

Модель формування системи оцінювання інтелектуального потенціалу (ІП) підприємства наведено на рисунку. Для визначення інтелектуального капіталу підприємства використовуються такі характеристики: енергетичність, інформаційність, інноваційність, конкурентоспроможність інтелектуальних активів [5]. Найважливішими

показниками вибраних характеристик у загальному випадку можуть бути:

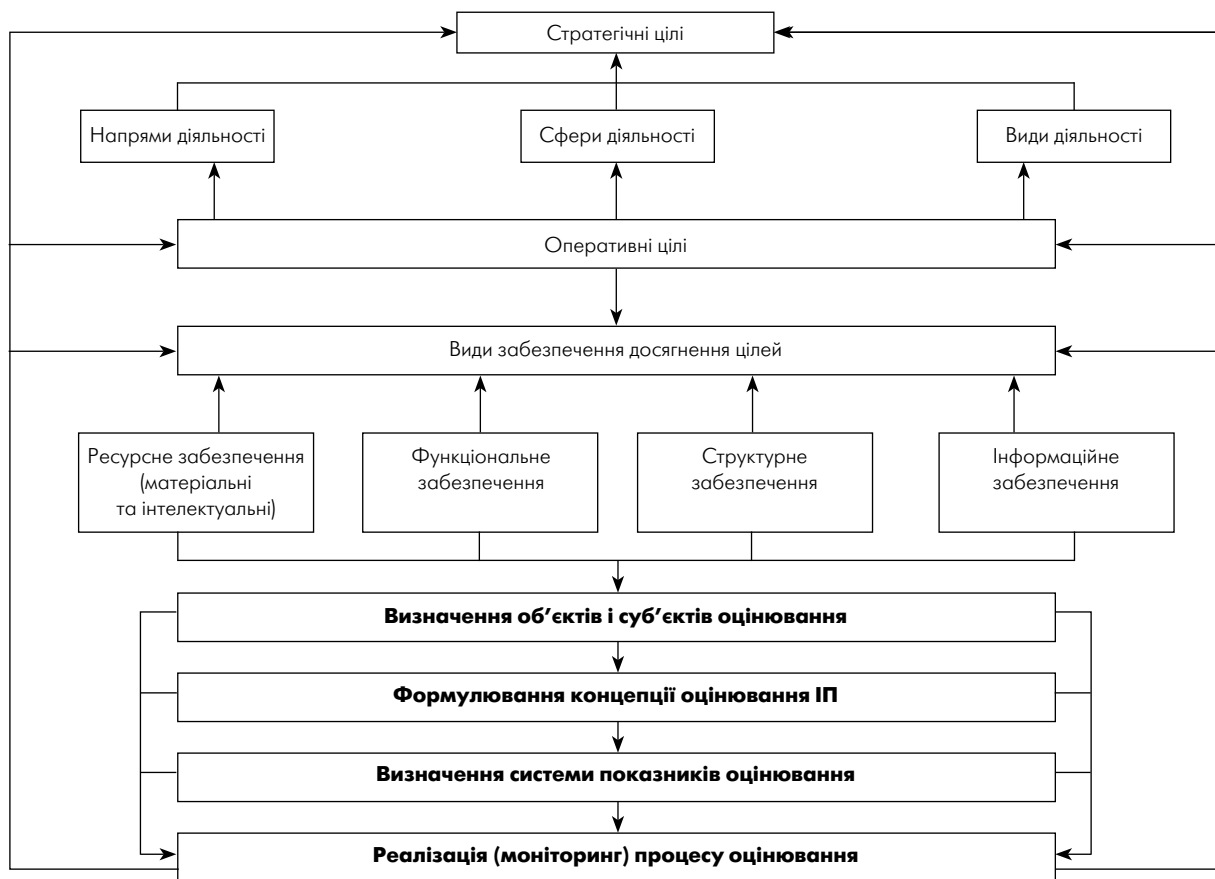
- щодо енергетичності: частка управлінців у загальній чисельності працівників, продуктивність управлінців;
- щодо інформаційності — обсяг нематеріальних активів та їх структура, використання сучасних методів управління;
- щодо інноваційності — інтелектуальна власність інноваційного типу та її структура, обсяг продаж інноваційної продукції;
- щодо конкурентоспроможності — результативність діяльності (в абсолютних і відносних вимірах), ділова активність.

Етапи виконання методики оцінювання ІП з позицій економії часу та витрат на їх виконання [4; 6]:

- 1) визначити стратегічні та оперативні цілі діяльності підприємства;
- 2) визначити галузі, сфери та види діяльності підприємства, які забезпечують досягнення цілей;

- 3) встановити відповідність між цілями та їх функціональним, ресурсним, структурним та інформаційним забезпеченням;
- 4) визначити учасників процесу оцінювання, їхню мотивацію та інформаційне забезпечення;
- 5) здійснити вибір об'єктів оцінювання та сформулювати концепцію оцінювання (цілі, вартість, час, критерії оцінювання) окремих видів і сфер діяльності;
- 6) сформувати адекватну до критеріїв вибору показників та особливостей діяльності підприємства систему показників оцінки та їх значень;
- 7) реалізація процесу оцінки ІП підприємства на основі поєднання їх поелементної та часово-просторової оцінки з цілями діяльності.

У таблиці наведено показники оцінки інтелектуального потенціалу підприємства, вибрані відповідно до методології його аналізу та вимог ринкової оцінки на основі кількісних вимірів.

Модель формування системи оцінювання інтелектуального потенціалу підприємства

Елементи ІК (x_0)	Характеристики ІП (y_j)	Показники виміру ІП (p_j)
Людські активи	Енергетичність	Рентабельність витрат на персонал
		Продуктивність персоналу
Структурні активи	Інформативність	Рентабельність адміністративних витрат
		Показник фінансового леверіджу
Ринкові активи	Конкурентоспроможність	Рентабельність продаж
		Рентабельність нематеріальних активів
Інтелектуальна власність	Інноваційність	Приріст нематеріальних активів
		Частка нематеріальних активів у загальному обсязі активів

Вибір описаних показників як критеріїв оцінювання інтелектуального потенціалу підприємства зумовлений можливостями використання публічних даних про підприємство, поданих у його податковій та статистичній звітності.

Прийmemo P_j -систему показників, що характеризують інтелектуальний потенціал підприємства у відносних вимірах:

$$P_j = \{p_j\} \quad j=1 \rightarrow 8, \\ 0 \leq p_j \leq 1.$$

Показники оцінювання ІП перебувають у певних діапазонах значень, які відповідають певному рівню “інтелектуальності” досліджуваного об’єкта. На основі числової шкали Харрінгтона можна встановити такі відповідності між рівнями потенціалу та значеннями показників:

Рівень потенціалу	Числове значення показників
Високий	0,66–1,00
Середній	0,38–0,65
Низький	0,0–0,37

Рівень кожного показника інтелектуального потенціалу (R_{ip}) визначається за формулою

$$R_{ip} = R(p_{jk}) - \max R(p_j),$$

де k — відповідне досліджуване підприємство; $R(p_{jk})$ — рівень j -показника k -підприємства. Описані показники можуть бути використані як для формування інтегральної оцінки інтелектуального потенціалу, так і для графічних методів оцінювання. Інтегральна оцінка визначається як сума показників з відповідними вагами:

$$IR_{ip} = \sum_j P_j V_j$$

де V_j — ваги відповідних показників інтелектуального потенціалу.

Графічна інтерпретація індикативного аналізу інтелектуального потенціалу покращує сприйняття оцінок і відіграє важливу роль у прийнятті оперативних рішень щодо діяльності підприємства. Графік характеризує поточний стан підприємства та визначає напрям змін. Аналогічні дані про конкуруючі підприємства дають можливість визначити рівень їх конкурентоспроможності. Дані про динаміку різних років дають змогу виявляти тенденції та управляти відхиленнями.

Наведена методика оцінювання інтелектуального потенціалу підприємства має характер експрес-методики завдяки використанню публічних даних для аналізу, врахуванню можливостей підприємства та його стану на ринку, невеликому обсягу оцінюваних параметрів і простоті їх розрахунків. Методика може використовуватись як для зовнішнього оцінювання, так і для внутрішнього оцінювання і визначення стратегій розвитку.

Кожне підприємство, зважаючи на специфіку своєї діяльності, власні можливості та фактори зовнішнього середовища, визначає свою систему показників для визначення інтелектуального потенціалу і стратегії змін. Тобто оцінювання інтелектуального потенціалу підприємства може здійснюватися на принципах самооцінювання і прикладного вибору параметрів оцінки.

Для винайдення ефективної методики оцінювання був використаний досвід зарубіжних та українських учених щодо визначення різних методів оцінювання результатів діяльності та інтелектуальних активів. Запропонована методика оцінювання інтелектуального потенціалу підприємства поєднує кількісні та якісні параметри оцінювання і відображає згадані вимоги до вибору та аналізу його елементів.

Для винайдення ефективної методики оцінювання був використаний досвід зарубіжних та українських учених щодо визначення різних методів оцінювання результатів діяльності та інтелектуальних активів. Запропонована методика оцінювання інтелектуального потенціалу підприємства поєднує кількісні та якісні параметри оцінювання і відображає згадані вимоги до вибору та аналізу його елементів.

Практичне використання систем показників оцінювання інтелектуального потенціалу підприємства дає змогу окреслити низку проблем їх застосування — це необхідність мотивації персоналу щодо інноваційного розвитку та використання потенціалу, формування системи оцінювальних параметрів та її впровадження у бізнес-практику підприємства та ін. Розв’язання цих проблем визначає напрями теоретичних розробок методів та інструментів оцінювання, а також формулювання прикладних методик оцінювання.

Література

1. Кендюхов А. В. Теория и практика оценки интеллектуального капитала: зарубежный опыт // Менеджмент. — 2002. — № 6. — С. 160–164.
2. Козырев А. Н. Оценка интеллектуальной собственности и нематериальных активов. — www.rf.ru
3. Краснокутська Н. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посіб. — К.: Центр навч. літ., 2005. — 352 с.
4. Мойсеенко И. П. Модели анализа интеллектуального потенциала предприятия // Бизнес-информ. — 2007. — Т. 2, № 5. — С. 82–84.
5. Мойсеєнко І. П. Управління інтелектуальним потенціалом: Монографія. — Л.: Аверс, 2007. — 304 с.
6. Мойсеєнко І. П., Стефанишин О. Б. Методологія аналізу ринкового потенціалу підприємства // Наук. вісн. — Л.: НЛТУУ, 2006. — Вип. 16.3. — С. 230–234.

Наведено модель формування системи оцінювання інтелектуального потенціалу підприємства та етапи виконання методики оцінювання. Методика оцінювання інтелектуального потенціалу підприємства ґрунтується на комплексному використанні фінансових показників експертних і графічних методів аналізу.

Представлена модель формирования системы оценивания интеллектуального потенциала предприятия и этапы выполнения методики оценивания. Методика оценивания интеллектуального потенциала предприятия основана на комплексном использовании финансовых показателей экспертных и графических методов анализа.

In the article the represented model of forming of the system of evaluation of intellectual potential enterprises and stages of implementation of method of evaluation. The method of estimation of intellectual potential of enterprise is described on the basis of the complex use of financial indexes of expert and graphic methods of analysis.

Надійшла 23 червня 2008 р.